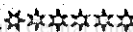

Nro. 18.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Martius 2-dik napján 1813-dik
esztendőben.

B é t s.

Fő Tisztelendő *Kovalik János* Urat, az Esztergomi Érseki Kaptalannak egy igen érdemes tagját és Kanonokját, az Érseki meg üresült szék alatt az Esztergomi Megyének Vicariusát, és közönséges Ügyészét s. a. t. sok és különbözőféle mind az A. Sz. Egyház, mind Király és Haza eránt való nagy érdemeire nézve Tribunitziai titularis Püspökké tenni méltóztatott a' mi igaz érdemeket betsülni tudó, és meg is jutalmaztatni kívánó kegyelmes Hejedelmünk.

A' Gallitziában lévő Austriai Csász. és Kir. segítő hadi seregeknek fő vezérek, hertzeg Schwarzenberg Feldmarsal, a' közelebb múlt Febr. 14-ik napján rövid időre ide jövén, azon

hadi seregeknek kormányát az ő távol léte alatt Báro *Frimont* Gen. Lajtinántra, mint az ő Corpusánál leg idősebb Generálra bízta. Ez a segitő sereg a Fr. nagy Armádiának külső jobb szárnyát formállyá, ehhez támaszkodik a Hertzeg *Poniatovszky* kormánya alatt Petrikauban lévő 5 ik corpus, és a Fr. Generál *Reynier* vezérlésére bízott 7-ik osztály sereg.

Azoknak a Bétsi külső városbéli szegény lakosoknak feltevésekre, a kik a múlt héten a Duna vizének hirtelen való megáradása által nagyon meg károsítottak, hertzeg *Kaunicz*, Vá. Cz. 2000 forintot küldött, reménylve, hogy az ő díszetre méltó példáját mások is fogják követni.

Frantzia Birodalom.

Az a Frantzia *Concordata*, melyben a Fels. Fr. Császár *Napolcon* és *VII Pius Sz. Pápa* a múlt Januárius 25-ik napján, *Fonteinebleau*-ban meg egyeztek, 's azt tulajdon kezek aláírásával meg is erősítették vala, következő nevezetes tikkelyekből áll:

Eő Csász. Kir. Felsége, és Eő Szentsége azon villongásoknak, melyek köztök támadtak vala, véget vetni, és az A. Sz. Egyház dolgában támadt nehézségeket elintézni kívánván, a következő tikkelyekben egyeztenek meg, melyek fundamentom gyanánt legyenek az egymással való végső megegyezésnek.

1. Tz. Eő Szentsége azon formában 's azon módon gyakorollyá Frantzia és Olasz Országokban a Pápai méltoságot, mint gyakorlották vala az előtte élt és uralkodott Sz. Pápák.

2. Tz. A' külső Hatalmasságoknak Eő Szentségénél leendő követeik, ministereik és biztosaik, és az Eő Szentsége más Hatalmasságokhoz küldtetendő ministerjei, és biztosai azon szabadsággal és jussokkal éljenek, mellyekkel élnek a' diplomaticum Corpusnak egyéb tagjai.

3. Tz. Azok az uradalmak, mellyeknek birtokaikban volt Eő Szentsége ennekelőtte, és a' mellyek még eddig el nem adattattak, az Eő Szentsége Agensei vagy meghatalmazottjai által igazgattassanak. A' már eladattak két milliom Liverből álló jövedelemmel pótolgassanak ki.

4. Tz. A' Frantzia és Olasz Országi megüresedett Érsekségeknek és Püspökségeknek másoknak való adatások után, a' régi szokás szerint való hat hónapi jelentések után, a' jelenvaló Concordatához képest, azokat a' Sz. Pápa forma szerint meg fogja erősíteni. Az illy előre való jelentést az Érsek fogja tenni. Hogyha hat hónapok alatt azoknak az Érsekségeknek és Püspökségeknek másoknak való adatását jóvá nem hagygya, vagy meg nem erősíti, a' Sz. Pápa azon esetben vagy az Érsek, vagy ha e' nem volna, a' legöregebb Püspök fogja azt mivelni, hogy ekképen egy Püspökség se maradjon egy esztendőnél tovább üresen.

5. Tz. Vagy Frantzia, vagy Olasz Országban 10 püspökséget nevez ki a' Pápa, mellyeket kölsönös meggyezéssel fognak kiválasztani.

6. Tz. A' hat suburbicalis Püspökségek ismét vissza állítatnak, a' Pápától el foglaltatnak. A' még most fenn álló püspöki jöszágok visszaadattak, és a' már eladattakra nézve más rendelkezések fognak tétetni. Az Anagliai és Rieti Püspökök

nek megyék, az ő haláluk után, azon hat püspökséggel fognak össze kaptsoltatni, a' szerént, a' mint Császár Eő Felsége, és a' Sz. Pápa egymás közt elfogják végzeni.

7. Tz. A' mi azokat a' Római Statusokbéli Püspököket illeti, a' kik a' környülállásokra nézve magok megyékben jelen nintsenek, a' Sz. Pápa *in partibus infidelium* (a' nem keresztényeknek földjeiken) püspökségeket adhat, és ezeknek előbbi jövedelmeikhez illendő penzio fog adattatni, és vagy Frantzia, vagy Olasz Országban meg üresült püspökségeket nyerhetnek.

8. Tz. Eő Csász. Felsége, és a' Sz. Pápa, alkalmas időben, és ha a' szükség kívánni fogja, a' Toskánai és Genuai Püspökségeknek meg kevesítéseken, és a' Hanseatika városokban fel állítatandó Püspökségekről egymással meg fognak egyezni.

9. Tz. A' Propaganda, a' Poenitentiária és az Archivum ott fognak lenni, a' hol a' Sz. Atya lakni fog (a).

10. Tz. Azokat a' Kardinalisokat, Püspököket, Papokat, és Laikusokat, a' kik a' jelenvaló ügyekben az Eő Felsége kegyelméből kiestek, ismet kegyelmébe fogja venni.

(a) *Propagandának* neveztetett Rómában azon Papi Collegium, melly az eretnekeknek és pogányoknak meg térítetésekre ügyelt; *Poenitentiáriának* az az egyházi-ítélő szék, melly a' lelkiesméret dolgában a' bűnt meg bocsáthatta, és a' bűnöst a' büntetés alól felszabadíthatta.

11. Tz. A' Sz. Atya az A. Sz. Egyháznak jelenvaló állapotjára nézve, a' fellyebb való rendelkezésekben meg egyez, és azon bizodalomból, hogy Eő Csász. Felsege Eő Szentségét a' vallás számos szükségében hatalmasan segíteni fogja, azokra reá áll. — *Napoleon — VII. Pius Pápa. Fontainebleauban, Jan. 25-ikén, 1913.*

A' Párisi Monitórnek 15-ik Februáriusi darabjában, a' törvénytévő Corpusnak gyűllése következendő módon adatik elő: „Ma vasárnap, Februárius 14-ik napján, dél után egy órakor, a' Tuilliciai palotából nagy pompával a' törvénytévő Corpus palotájába ment Eő Felsege. Mind a' Csász. palotából való ki indulása, mind a' törvénytévő Corpus vagy Tanáts palotájába való érkezése ágyú durrogások által jelentetett ki. Az ebbe való menetelekor azon Tanátsnak Előűjője és 20 deputátusok fogadták el Eő Felsegét a' palota gráditsánál, és a' számára készített szobába bé vezették. — A' Tanáts deputatusi, és a' Status Tanátsosok, a' Császárnak oda lett menetele előtt az elsőbkek a' trónussal által ellenbe lévő székekre, az utolsóbbak pedig a' két első lótzákra le ültenek. — A' Császárné és *Hortensia* vólt Hollandiai Királyné pedig a' Császár trónusával által ellenben lévő folyósóba.

Minekutánna a' Császár a' maga szobájában magát kipihente vólna, a' Törvénytévő Tanáts szálájába ment, 's a' trónusba ült, 's következendő oratiót mondott:

„Deputatus Uraim! Európának északi részében ismét támadt háború az Anglusok plánumnak, a' fél szigetre nézve (az az, Spanyol és Portugallia Országokra nézve) kedvező alkalmas-

tosságot szolgáltatott; de meg tsalattattak reménységekben, ármádájok a' Burgosi kastély előtt hajótörést szenvedett, 's kénytelen volt nagy veszteséggel egész Spanyol Országot oda hagyni, — Én magam az Orosz Birodalomba bémentem, az *Ostrowói*, *Polotzk*, *Mohilewi*, 's *Smolenski* mezőkön, a' *Moszkva* folyóvíz, és a' *Maloi-Jaroslavt*z mellett mindenkor győzedelmeskedtek a' Frantzia hadi seregek, a' mi sasaink előtt sohol meg nem állhattak az Orosz ármádiák; *Moskva* városa hatalmunkba esett."

„Minekutánna az Orosz Birodalom általom-básiyái áttartottak, és fegyverének erőtlensége nyilván valóvá lett volna, ezen roppant Ország-nak leg szebb tartományit számtalan Tatárok borították el, és azt a' földet, mellynek védelmezésére hívtak vala, egészen elpusztították. A' szerentsétlen Moskovitáknak könnyhullásaikra és kétségbe való esésekre semmit nem ügyelvén, négy ezernél több leg szebb faluhelységeket, 's ötven városoknál többet tűz által elpusztítottak, és azon szín alatt, hogy a' mi marsirozásunkat meg akadályoztassák, régi gyűlölségeket ki öntötték, körülöttünk mindent elpusztítottak. Mi mind ezeket az akadályokat meg győztük, Moszkva városának megégetése sem változtatta meg a' mi dolgainkat, a' melly tűz négy nap alatt negyven nyomadék munkájának és meg zsugorgatásának gyümöltseit semmivé tette."

„De a' télnek rendkívül és koránvaló keménysége rettenetes szerentsétlenségbe ejtette az én ármádiámat, egynéhány éjjel minden megváltozott, igen sokat vesztettem. Hogyha ezen fon-

tos környüállások között országomnak hasznát, népemnek ditsőségét és jövőndő sorsát szívemre nem vettem volna, meg repedt volna a' szívem. — A' rajtunk esett szerentsétlenségen nagyon örvendett Anglia, határ nélkül való vólt reménysege, leg szebb tartományainkat az árulóknak jutalomúl ígérte, leg szebb országunknak feldaraboltatását tette a' békesség feltételévé, avagy másképen szólván, örökké való háborút hirdett.

„Az én népeimnek hathatós ereje, az ország épségéhez való ragászkodása, és az a' szeretet, mellyet hozzám mutattak, ezeket a' haszontalan képzelődéseket mind széllyel szórták, 's jobb gondolatokra vezették ellenségeinket. Az a' szerentsétlenség, mellyet a' kemény tél okozott, tette leg inkább nyilvánvalóvá ennek az 50 millió főből álló országnak erejét, erőlködését, és jövedelmeit. Eleven örömmel szemléltük, hogy Olasz Országnak, Hollandiának, és az egyesült osztályoknak lakosi a' régi Frantziákkal szinte ugyan vetélkedtek, 's érzették, hogy reájok nézve semmi reménységek, semmi jövőndő idejek, és semmi boldogságok nem lehet ennek a' nagy országnak megerősitetése és győzedelmei nélkül.

„Angliának agensei minden szomszédjaink közt, az uralkodó fejedelmek ellen való támadásnak lelkét gerjesztik, az egész száraz Európát a' hazafiak közt való háborúba igyekszik Anglia keverni, és a' függetlenségnek útálatos állapotjába ejteni, de az isteni gondviselés magát Anglia Országot nézte ki a' függetlenség, és hazafiak közt támadandó háborúnak áldozatjává.”

„A' Pápával magam készítettem, 's kezem aláírásával meg is erősítettem egy Concordatát, melly által mind azoknak a' villongásoknak, mellyek az A. Sz. Egyházban szerentsétlenül támadtak vala, vége szakatt. A' Frantzia Dynastia; az az, uralkodó familia uralkodik, és Spanyol Országban is uralkodni fog. — Minden szövetséges barátimmal meg vagyok elégedve, egyiket sem hagyom el, Statusaikat épségben fogom fenn tartani, az Oroszoknak vissza kell ártalmas levegőü hazájokba menni. — A' békességet én is óhajtom, mellyre e' világnak nagy szüksége van. Az Ammiensi békesség után következett háborútól fogva négyszer javasoltam azt az ellenségnek. Egyedül olly békességre fogok lépni, melly az én Országomnak hasznához, ditsőségéhez, és nagyságához illendő leszen. Én az én politikámat titokba nem tartom, ki nyilatkoztattam azt az áldozatot, mellyet tehetek. — Valameddig a' jelenvaló tengeri háború tart, mindenkor sok-féle áldozat tételekre készsen kell lenni az én népemnek; mivel a' rossz békesség által mindenünket még reménységünket is elvesztenénk, sőt unokáinknak szerentséjüket is kothkára vetnénk.“

„Amérika, hogy a' maga vitorláinak illendő tekintetet szerezhessen, fegyverhez nyúlt, az egész világ szerentsét kívánt ditsőséges viaskodásában. Hogyha azt úgy végezheti, hogy a' száraz Európának ellenségit arra kényszerítheti, hogy ezen sarkalatos principiumot, vagy törvényre-
gulát: — a' vitorla, vagy hajózásló az azon lévő portékát és hadi népet fedezi, és hogy a' neutralis hajókat semmi papiroson lévő blokade,

az az, meg szállás alá rekeszteni nem szabad, a' mint ez az Utrechti békességes kötésben meg határozottatott vala, minden nemzetek előtt érdemessé fogja magát Amerika tenni. A' késői maradványok azt fogják mondani: *a' régi világ a' maga jussait el vesztette, az új világ azokat vissza nyerte.*

„Az én belső dolgokra ügyelő ministerem az én országom mostani állapotjának le rajzolásában, a' földmívelésnek, manufacturáknak és belső kereskedésünknek kedvező állapotját, valamiképen a' mi népességünknek szüntelen való nevedését is elő fogja adni. Egy században sem virágoztak Frantzia országban a' földmívelés és manufacturák olly szépen, mint most. Sok segítség kútfejeire van szükségem azoknak a' költségeknek kielégítésekre, mellyeket a' jelen való körülállások kívánnak; mindazáltal különbözőkülönbféle módok által, mellyeket az én finansz ministerem Kigyelmeiteknek javasolni fog, semmi szükség nem leszen arra, hogy népeimre újabb terhek tétessen.“

Ezen orationnak végződése után a' Tanács gyűllése bérekesztetett, és Őó Felsége a' trónusból felkelvén, örvendetes kiáltások közt azon módon vissza ment a' Tuileriai Csász. palotába, mellyel onnan a' törvényhozó Tanács gyűllésébe ment vala.

Nagy Britannia.

Azon 40 milliomm font sterlingből álló adósságnak tételekor, mellyet a' mostani Anglus finansz minister a' múlt 1812-ik esztendőben tett vala, következő jegyzest tett arról egy valaki: A' 3 ik Wilhelm Anglus Királynak 1702-ik

esztendőben történt halálakor tizenhat milliom háromszáz kilentzven négy ezer hétszáz két font sterlingre ment az Angliai Statusnak adóssága. Ez az adósság 1784-ik esztendőben 257 milliom 213,043 font sterlingre nevededett; ettől az esztendőtől 1801-ik esztendeig *Pitth* minister azt a titkot, melly szerént azt meg kettőztette, feltalálta, és 17 esztendők alatt 579,911,447 font sterlingre tudta azt emelni; 1801-ik esztendőtől fogva, a' múlt 1812-ik esztendő Junius hónapjáig, az akkor tsinált 40 milliom font sterlingből álló adóssággal együtt, 860 milliom font sterlingre, az az, a' mi számlálásunk szerént, kilentzven ezer, négyszáz hatvan milliom forintra nevededett az Angliai Statusoknak adóssága.

Az Angliai Alsó Parlamentumnak 31-ik Januáriusi gyűlésében olly jelentést tett *Whitbread* a' már-előttünk esmeretes Londoni tudós serfőző, hogy ő a' 4-ik Februáriusi gyűlésben, a' békeségre nézve valamelly plánomot adna elő. A' *The-Sun* nevű Londoni Zsárnál e' tárgyra illy jegyzést tett; Nem kötelességünk, *úgymond*, azokzt az indító okokat vizsgálni, a' mellyek ezt az Urat ennek a' plánumnak előadására bírták vala, de előre is el lehet látni annak következtetésit. Most segítsen é rajta Anglia, meg mentse és őtet a' veszedelemtől, és olly állapotba helyeztesse é őtet, hogy az ő Európának meg hódoltságáról valo proiectumát véghez vihesse? Ebben a' szempillantásban egyedül a' békeség montheti meg őtet a' veszedelemtől. Gyakorta ellenséginék hibái ragadták ki őtet az ő veszedelmes állapotjából; hogyha most pihenést engednek

néki az Európai Hatalmasságok, és ő a' maga hadi erejét öszve szedheti, 's őket ismét megtámadja, magoknak tulajdonítsák végső romlásokat. A' *Morning Chronicle* Londoni Zsurnál szerint azt állatják a' ministeriális újság levelek, hogy a' Frantziák az ő hadi seregeiket Spanyol és Portugallia Országokból kiakarják vonni, de a' Frantzia Császár politikájáról gyűjtött tapasztalások azt bizonyíttyák, hogy ő sem a' fél szigetben lévő hadi seregeit onnét ki húzni, sem azokat öregbíteni nem igyekszik, 's annál fogva kíván minket meggyőzni, hogy azon Országot magának hagyjuk; mi magunk vesztegetjük el ott lévő hadi erőnket, heverni engedjük a' Spanyolokat, a' kiket ha magoknak hagynánk, az ő meg zaboláztatásokra több ezerből álló Fr. hadi seregek kívántatnának, mint most s. a. t.

Az Alsó Parlamentumnak 1793-ik Februáriusi gyűllésében azoknak a' szerentsétlen Anglus tiszteknek esedező leveleket, a' kik már régóta fogva tartatnak Frantzia Országban, *Whitbread* bemutatatta, 's képekben a' Parlamentumot megkérte, hogy rajtok segítsen. Ebben az esedező levélben nagyon panaszkodnak azok a' fogoly tisztek, hogy mivel a' Fr. Kormányshék 29 franknál többet nem ad nékik hónaponként, abból élniök lehetetlenség. Erre *Lord Castlereagh* akként felelt, hogy a' ministerek mindent elkövettek, a' mit tsak kötelességek engedett, azon szerentsétlen emberek sorsának meg könnyebbitésére.

Hadi Történetek és Környülállások.

Azon heves verekedésről, mely Nagy Lengyelországban, *Kalisch* mellett, az Olasz Vice

Király vezérlése alatt volt 7-ik Frantzia osztály sereg és Oroszok közt a' közelebb múlt Februarius 13-ik napján esett, és a' mellyről a' múlt Pénteken költ 17-ik Kurir utolsó levelén levés szóval mi is emlékeztünk, azon holnap 18-ikán következő tudósítás adatott ki Drézdában.

Minekutánna, *ügymond*, a' 7-ik osztály sereg Kalisch mellett szoros cantonirungban szállott volna, Febr. 13-ikán, dél tájban, annak bal szárnyát hát vagy 8 ezer főből álló Oroszlovasság, két osztály gyalogsággal együtt meg támadta, még pedig olly nagy hirtelenséggel, hogy sok regementeknek 's brigadáknak lehetetlenség volt Kalishoz öszve gyűlni, 's egyenlő erővel ellent állani az ellenségnek, kéntelen volt minden osztály sereg batallion carrét formálni, 's magát a' fő corpushoz vonni. Noha ezeket a' karékat az Orosz lovasság körülvette, 's mindeniket kártátsokkal keményen lövöldöztette; mindazáltal még is egyikén sem törhetett által az ellenség. Leg elsöben is a' *Liebenau* granatiros batalionja érkezett *Kalishoz*, ezt követték a' Szakszoniai Generál *Sahr*, és a' Fr. Oberster *Moury* brigádai, minekutánna az útban hevesen isatáztak volna az ellenséggel. A' Kalisi külső városban öszve gyűlt seregek azon postot egész estig védekeztek. A' Hertzeg *Clemens* regementjének karéja, Gen. Major *Steindel* vezérlése alatt, a' nagy számú ellenséggel való öt óráig tartott verekedése után minden felől körül vétetvén az Oroszoktól, heves ágyú lövöldözések alatt érheite el a' corpus megmaradt részét. — Nostitz Generál olly szerealtsés nem lehetett, s az *Antal* hertzeg regementjének 450 főből álló seregével leg távolabb lévén a' közép pontól, sokáig védelmezte magát, de végtére az ellenség kezébe esett. Ő kivűle Kapitány *Langenau* a' Generál Stábtól, *Senff* brigada Adjutáns, továbbá Oberster *Hann* a' Polenz regementjéből, és Hadnagy *Seelhorst* a' *Clemens* hertzeg könnyű szerű lovasai közül hasonló sorsra jutottak.